

Dag Jørund Lønning

– Vi må slutte å la de samme, gamle gubbene styre. Skikkelig bygdeutvikling får vi først når vi ikke vet hva målet er. Landets første professor i bygdeutvikling er ikke nådig.

Tror på åpne dører og levende bygder

AKTUELL

Lønning er rektor ved den private Høgskolen for Landbruk og Bygdeutvikling (Hlb) på Jæren. Han ble onsdag denne uken utnevnt til Norges første professor i nyskaping og bygdeutvikling. Han er en utradisjonell forsker og i professorkomisjonens uttalelse står det blant annet at «Forskningen bryter med konvensjonelle grenser både mellom faglige disipliner, sjangre og forskerroller», noe de finner interessant.

– Du er denne uka blitt Norges første professor i bygdeutvikling. Hvordan er det?
– Jeg har aldri hatt noen målsetting om å bli professor. Men det er veldig kjekt, da. Mest av alt er det en viktig anerkjennelse av høgskolen og av fagfeltet.
– Hva forsker en bygdeutvikler på?
– Jeg er veldig opptatt av det skapende mennesket, mennesker som tar på seg mer ansvar enn andre. Det var også det jeg tok doktorgraden på. Innenfor bygdeutvikling har jeg vært opptatt av å lage modeller for mobilisering som fanger opp

Tre om Dag Jørund Lønning

Solveig Svardal
i Telemarkforskning
Lønning er en intens og utradisjonell forsker med et stort og brennende hjerte for bygdene. Har alltid vært en aksjonsforsker. Det er en krevende øvelse.



Magnhild Meltveit Kleppa
Fylkesmann i Rogaland
Han er en kunnskapsrik, kreativ og skapende person. Han er et funn for Hlb og for studentene. Jeg håper arbeidet hans vil gi store, positive ringvirkninger.



Alexander Riiigert-Raustein
Leder studentrådet ved HBL
Han er en ildsjel. Vanvittig kunnskapsrik og inspirerende. Har gjort en formidabel jobb med å bygge opp et kunnskaps-senter som er unikt i Norden.



skaperne. De er viktige for bygda, og de må få en sentral plass i utviklingen.
– Hva går modellene ut på?
– At vi må få lov til å leke med byggeressursene. Vi har en tendens til å tenke utvikling i form av et allerede definert mål. Men det er gjenskaping, ikke nyskaping. Vi trenger åpne modeller hvor målet ikke er definert. Og vi trenger nye aktører. Først da er det rom for endring og de gode, genuint nye ideene. Mange bygdeutviklingsprosjekter mislykkes fordi de bare reproducerer gamle mønstre med de samme, gamle personene.
– Men trenger vi utvikling? Hvorfor kan ikke alt bare være som det er?

– Her må jeg bli litt eksistensiell. Ikke å gjøre noe, er også en handling. Du kan velge mellom å være verdiskaper eller å bli verdiskapt. Når passive bygdesamfunn ikke griper ressursene, går det nedover både med folketall og næringsliv. Generelt flytter det flere mennesker til byen enn til bygda. Bygda trenger utvikling for ikke å dø ut.
– Hva mener du er de største utfordringene for utvikling?

– Vi lever i en produktfetisjistisk tid. Alt handler om ferdige produkt og forretningsplaner. Og så glemmer vi at det viktigste du må gjøre for å høste faktisk er å så frøene. Hele virkemiddelapparatet i dag er sentrert rundt innhøstingen. Støtteordninger til entreprenører for eksempel, krever at du skal høste overskudd i løpet av to-tre år. Men det er ikke nødvendigvis de som sitter med de gode ideene som er best på å høste. Alle bygder har entreprenører, men ofte sitter de på sin egen lille tue fordi bygda ikke går sammen om en helhetlig strategi for hvordan de skal utnytte ressursene i fellesskap. De bygdene som gjør det bra, klarer alle å utnytte fellesskapet.

– Har du gode eksempler på utvikling?
– Mange bygder på Vestlandet, i Telemark og i Nord-Norge jobber aktivt med å identifisere hva det er de vil være gode på. Det er nøkkelen for å utvikle seg. Et praktisk eksempel er Finnøya i Hamarøy kommune i Nordland. Det er et av de mest spennende prosjekter jeg har vært borti. De var en fraflyttingsbygd som nå har fått tilflytting fra hele Europa.
– Hva skjedd der?

– Bygda gjennomførte det vi kaller en «diskursiv intervensjon», som rett og slett handler om å endre fokuset på hvordan bygda ser seg selv. Ved å fokusere på hva de er gode på og hva de ønsket å være gode på, heller enn hvor ille det var at ingen



MER LEK
Vi må få lov å leke med bygde-ressursene.

DAG JØRUND LØNNING
NORGES FØRSTE PROFESSOR
I NYSKAPING OG BYGDE-
UTVIKLING

ville bo der, kom de opp med en helt fantastisk visjon: «Alle som kommer hit skal vi ta imot på en måte som gjør at de ønsker å bli boende».

– Sier du at de stoppet fraflyttingen med et godt slagord?

– Nei. Du må også endre handlingene dine. Og på Finnøy klarer de å leve opp til visjonen. De er gode på å inkludere nye mennesker. På å ha åpne dører. Ofte forteller tilflyttere at de må tilpasse seg lokalsamfunnet de flytter til. Men på Finnøya forteller tilflytterne at de føler seg verdsatt og sett som den de er. Tradisjonelt har bygdekulturen vært tuftet på et sterkt, normativt fellesskap, ikke individuell frihet i fellesskap. Men bygdeutvikling handler i bunn og grunn om menneskene som skal bo der, og at deres forskjellighet er en ressurs, ikke et problem. Jeg tror det er nøkkelen for å lykkes.

– Har vi en sterk bygdeutvikling i Norge?

– Vi har på mange måter hatt en vellykket distriktspolitikk i forhold til de fleste andre land som det er naturlig å sammenligne oss med. Vi ser klare forskjeller til for eksempel Sverige, hvor mange bygder har vært fraflyttet lenge og staten bortimot betaler folk for å slå gresset med ljå og gå med bunad så turistene skal ha noe å se på. Det håper jeg vi aldri opplever i Norge. Turistene ønsker også levende bygder hvor det skjer noe.

– Betyr regjeringsskiftet noe for bygdeutviklingen?

– Først og fremst vil det påvirke en del av de offentlige støtteordningene og virkemidlene. Men jeg er opptatt av at bygdene springer opp fra de menneskene som bor der. Alt står og faller ikke med støtteordninger. Vi vil nok se en effekt av regjeringsskiftet, men det kan godt hende den er mindre enn vi frykter.

– Høyre og Frp sier de ønsker mer lokalt selvstyre, det må jo være bra for bygda?

– Hvis det er reelt, da. Men jeg begynner å lure, når kommunene selv skal få bestemme snøsku-terbruk, mens de ikke skal få bestemme over boplikten. Det blir et paradoks. Jeg er tilhenger av et sterkt lokalt selvstyre. Bygdefolket er minst like gode naturvernere som byfolk, og ovenfra og ned-løsninger som staten trykker ned over hodene på oss mobiliserer ikke støttespillere, men motspillere. For å få gjennomslag for politikk, må man gi bygda et lokalt eierskap til endringene.

TONE C. S. THORGRIMSEN
tone.thorgrimsen@nacionen.no



essor: Dag Jørund Lønning ble onsdag Norges første professor i nyskaping og bygdeutvikling.

FOTO: CHRISTEL BACHMANN BARBO, HLB

1 Hva har du vært mest opptatt av den siste uken?

Det har ikke vært tid til så mye annet enn å planlegge professorfesten. Det kommer 65 prominente gjester, så det har krevd veldig mye planlegging.

2 Hva ville du gjort dersom du var statsminister for en dag?

Da ville jeg gjort det jeg kunne for å sikre jordvernet. Der er jeg bekymret. Jeg ville også funnet tid til å gjøre Ivar Aasens dikt «Nordmannen», den som begynner med «Mel-lom bakkar og berg ut mot havet...», til Norges nasjonalsang. Fordi den ikke handler om svulstig nasjonalromantikk, men om å rydde seg grender og bygge bygda nedenifra.

3 By eller bygd?

Jeg synes det er kjekt at man kan møte veldig mange forskjellige mennesker i byen, men jeg er et bygdemenneske.

4 Hva er ditt favorittsted i Norge og hvorfor?

Jeg er vestlending, men jeg er også blitt veldig forelska i Nordland, i folket og naturen, som er veldig fascinerende. Jeg klarer ikke velge mellom Vestlandet og Nordland.

5 Hvem tar du med deg?

Det er kanskje klišé å svare kona, men jeg trefrer så mange mennesker i jobbsammenheng, at jeg er veldig glad i å være sammen med familien på privaten.